

Nummer Toegang: Vendukantoor

Inventaris van stukken afkomstig van het Vendukantoor te Batavia, (1747-1794) (1804-1807)

Triana Widyaningrum

Arsip Nasional Republik Indonesia, Jakarta (c) 2004

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF INHOUD EN STRUCTUUR VAN HET ARCHIEF	5
Aanwijzingen voor de gebruiker	7
Openbaarheidsbeperkingen	7
Beperkingen aan het gebruik	7
Materiële beperkingen	7
Aanvraaginstructie	7
Citeerinstructie	7
Archiefvorming	9
Geschiedenis van de archiefvormer	9
Geschiedenis van het archiefbeheer	9
Inhoud en structuur van het archief	11
Inhoud	11
Verantwoording van de bewerking	11
Verwant materiaal	13
Beschikbaarheid van kopieën	13
Afgescheiden archiefmateriaal	13
Verwante archieven	13
Bijlagen	15
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN	19

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF**Naam archiefblok:**

Vendukantoor te Batavia
Vendukantoor

Periode:

1747-1794, 1804-1807

Archiefbloknnummer:**Omvang:**

1 meter; 17 inventarisnummers

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:**Archiefbewaarplaats:**

Arsip Nasional Republik Indonesia (ANRI), Jakarta

Archiefvormers:

Vendukantoor te Batavia

Samenvatting van de inhoud van het archief:

In 1642 stelde de Hoge Regering in Batavia de eerste vendumeester aan. De vendumeester hield zich bezig met publieke verkopeningen. Naast de zogenaamde vrijwillige verkopeningen door het vendukantoor vonden er ook openbare verkopeningen plaats op last van de schepenbank en het college van weesmeesters. Het is niet duidelijk of er echt sprake is geweest van een zelfstandig archief van het Vendukantoor. Onderhavige collectie is door Van der Chijs in zijn inventaris apart beschreven onder de rubriek Venduzaken". Het bevat fragmenten van de administratie van het vendukantoor, zoals vendurollen en kwitantieboeken.

AANWIJZINGEN VOOR DE GEBRUIKER***OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN***

Alle archiefbescheiden behorend tot het archiefblok zijn volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Sommige stukken zijn in slechte staat en kunnen pas ingezien worden na verkregen toestemming van de staf van het ANRI

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN***AANVRAAGINSTRUCTIE***

De originele archiefstukken, beschreven in deze inventaris, kunnen worden aangevraagd, middels een aanvraagbriefje, in de studiezaal van het ANRI

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Arsip Nasional Republik Indonesia, Vendukantoor te Batavia, inventarisnummer ...

VERKORT:

ID-JaAN, Vendukantoor, inv.nr...

ARCHIEFVORMING

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

In de eerste jaren na de stichting van Batavia was de secretaris van de Hoge Regering belast met het beheer en uitvoering van de publieke venduties. Daarbij werd hij geassisteerd door de deurwaarder en de stadsbode. In 1642 werden deze bedieningen en betrekkingen geregeld en werd de eerste vendumeester aangesteld.

De secretaris werd voortaan verboden zich met vrijwillige verkopen in te laten; de executies bleven echter wel in zijn handen. Eveneens moesten de deurwaarder en de stadsbode hun rol als afslager laten varen. Een gezworen klerk van de secretarie werd de vendumeester tegen betaling van een vergoeding als schrijver toegevoegd. De vendumeester stond niet in dienst van de VOC [1]. Als salaris mocht de vendumeester bij de verkopen van goederen een percentage van de opbrengst in rekening brengen. De koopprijzen moest hij binnen zes weken aan de verkopers verantwoorden.

Voordelig was de betrekking van vendumeester in eerste instantie niet, daarom werd zes jaar later het salaris verhoogd en aan hem het recht van preferentie verleend benevens, een legaal of stilzwijgende hypotheek op de gemijnde goederen, zolang deze nog in het bezit van de debiteur bleven. De betrekking van vendumeester schijnt het midden der 18e eeuw nog voordeliger te zijn geworden, althans er werd bepaald dat de akte van diens aanstelling op een hoger zegel geschreven moest worden en wel een van tachtig rijksdaalders, terwijl de akte waarbij een notaris geadmitteerd werd gesteld werd op een zegel van achttien rijksdaalders. Tot het laatst der 18e eeuw kwamen alle voordelen, die het vendukantoor te Batavia afwierp, ten bate van de vendumeester en afslager met uitzondering van 1½ percent, welke ten bate kwam van het College van Heemraden en 1/8 percent, welke genoten werd door den kastelein van het Heerenlogement, waar de veilingen van vaste goederen plaats meestal plaats vonden. Ook vinden wij aangetekend dat de Gouverneur Generaal wegens diens aandeel in de winst van het vendukantoor in 1792 en 1793 een inkomen genoot 13.080 rijksdaalders.

Naast de zogenaamde vrijwillige verkopen door het vendukantoor vonden er ook openbare verkopen plaats op last van de schepenbank en het college van weesmeesters

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Het is niet duidelijk of er echt sprake is geweest van een zelfstandig archief van het vendukantoor. Onderhavige collectie is door Van der Chijs in zijn inventaris apart beschreven onder de rubriek "Venduzaken". Een complicerende factor is ook dat diverse instanties zich bezig hielden met de openbare verkoop van boedels, vaste en roerende goederen (waaronder slaven), waarbij de secretarissen van de colleges optrad als vendumeester. Zowel in de archieven van de schepenbank, weesmeesteren als in het fragmentarisch bewaard gebleven archief van boedelmeesteren komen vele stukken betreffende venduzaken voor.

In het archief van de schepenbank komt een besluit van 24 december 1794 voor waarin het venducomptoir wordt gesloten. Dat zou erop kunnen duiden dat het vendukantoor, in ieder geval gedurende een bepaalde periode, enigszins onafhankelijk opereerde. Ook de verzoeken van de schepenbank aan de Hoge Regering om controle te mogen uitoefenen op de

1. de functie van vendumeester wordt niet genoemd bij de opsomming van VOC-personeel in Batavia. Eerst vanaf 1 januari 1797 werden de vendukantoren in het octrooigebied beheerd voor rekening van de Compagnie

boekhouding wijst in die richting.

In de Engelse tijd is er sprake van een Vendu-departement, die ressorteert onder de regering

Het is best mogelijk dat de papieren van het vendukantoor op een gegeven moment vermengd zijn geraakt met andere archieven. Echter dit te reconstrueren is niet goed mogelijk.

INHOUD EN STRUCTUUR VAN HET ARCHIEF***INHOUD***

Het archief, beter gezegd collectie, bevat fragmenten van de administratie van het vendukantoor

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

In de inleiding is reeds gesteld, dat het onduidelijk is of er echt een apart archief van het Vendukantoor heeft bestaan, of dat er vermenging heeft plaatsgevonden van archiefstukken. Er is voor gekozen om de al door Van der Chijs als apart bestand aangemerkte collectie intact te houden, omdat het onmogelijk is de stukken terug te plaatsen in andere archieven. Wel wordt verwezen naar andere stukken betreffende venduzaken in de archieven van o.a. de Schepenbank en het college van Weesmeesteren

Aangezien deze toegang is gemaakt als onderdeel van het VOC-project door archivariissen van het ANRI, is de voorlopige nummering na eindredactie door de projectleider niet meer herzien, maar is wel de volgorde van de stukken enigzins aangepast. Vandaar dat er geen opeenvolgende nummering toegepast is.

VERWANT MATERIAAL

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

AFGESCHIEDEN ARCHIEFMATERIAAL

In de naar Nederland overgrachte archiefgedeelten van de Schepenbank komen ook stukken betreffende venduzaken voor

VERWANTE ARCHIEVEN

Schepenbank te Batavia

College van Weesmeesteren te Batavia

College van Boedelmeesteren te Batavia

BIJLAGEN

Lijst van besluiten e.d. betreffende de vendumeesters en venduzaken (indien niet anders aangewezen van de Hoge Regering)

1642	Reglement voor de vendumeester "Gelijk boven gesecht, en sullen de secretarissen van de collegien van Justitie hun voortaan niet bemoeijen met de publijke venditien, anders als die van 's Heeren wegen uijt krachte van verkregen executien gedaen worden, maar sal tot deselve altijd een apart vendumeester gehouden worden. Ende sal den selven voor 't aenslaen van de billietten, den uijtroep, affslagh als 't geene daaraan dependeert, genieten van meuble goederen 3 ende van vaste ofte immeuble 1½ reael van achten ten hondert; mits dat voor de coopers sal moeten respondeeren ende de penningen 't sij deselve ontfangen heeft ofte niet, binnen den tijt van ses weeken te berde brengen. Tot verseeckeringe van 't welcke den selven voor sijne admissie gehouden sal zijn sufficante cautie te stellen, ter somme van 3000 guldens ten behoeve van degene, die bij zijn bedieninge te cort souden mogen comen. Den affslagh sal den vendumeester altijd gehouden zijn te doen, maar tot het aenslaen der billietten ende den uijtroep ofte bekkenslagh sal hij iemant anders 't sijnen costen mogen gebruiken. Soo sal ook op alle venditien 't sijnen coste een gesworen clerq van de secretarie deser stede nevens hem moeten hebben, om van alles perfecte notule ende memorie te houden. Den vendumeester sal op venditien, die bij hem gehouden worden, niet vermogen ietwes te mijnen ofte te coopen voor hem selve, nochte voor anderen, directelijk ofte indirectelijk, op verbeurte van zijn ampt. Sal op sijne aanneming den onderstaanden eedt doen"
3 September 1680	Ampliatie van de instructie en het eedformulier voor de vendumeester te Batavia en voor de secretarissen van de Collegien van Justitie
23-30 October 1680	Vernieuwde afkondiging van het bepaalde op 3 september 1680 nopens den Vendumeester. "Den vendumeester sal op de venditien, die bij hem gehouden worden, niet vermogen iets wes te mijnen ofte te coopen voor hem selve, nochte voor anderen, directelijk ofte indirectelijk, op verbeurte van zijn ampt"
3 november 1685	Borgtocht door de vendumeester te Batavia te stellen bepaald op 4000 rijksdaalders van 60 stuivers. Deze bepaling is afkomstig van de

	Schepenbank. De som hield verband met de grote importantie van de administratie van vendumeester in die tijden
28 mei 1694	Verbod voor de vendumeester cautie te vorderen van verkopers van vaste goederen
8 november 1695	Voorschriften nopens den tijd, waarop borgstellingen van vendumeesteren, na het eindigen van hunne bediening, konden ingetrokken worden
22 augustus 1698	Last op de vendumeester in de koopconditiën van vaste goederen op te nemen de bepaling, dat de kopers, terstond na den verkoop, moeten verklaren, of de koop al dan niet ten hunnen behoefte was geschied. Vroeger mocht men binnen 24 uren na den afslag en de mijning een andere koper opgeven. De vendumeester moet in het vendubook aantekening houden van de verklaring, met opgave van de naam van degene, door wie de mijning, en voor wiens rekening, de inkoop was geschied
14 Augustus 1739	Bepaling, dat vendumeester te Batavia geen zitting mag nemen in het college van Schepenen, maar wel in andere colleges
28 December 1745	Vermeerdering van het aantal vendumeesters te Batavia van twee tot drie
10 December 1756	Aanstelling van een derde stadsvendumeester te Batavia
30 Oktober 1764	Verlenging van vier tot zes maanden van de termijn, waarop vendumeesteren moeten storten de gelden, verkregen door publieke verkoop van Compagnie's goederen
14 Juni 1765	Bepaling nopens den secretaris van Boedelmeesteren in diens kwaliteit van vendumeester. "Is goedgevonden en verstaan het gemelde collegie te gelasten om voortaan den secretaris, zodra de gehoudene vendutie, zo wel van de vaste als losse of meubilaire uijt eene nalatenschap, afgelopen is, als vendumeester zijnde, ten eersten bij hunne boeken voor het rendement der selve te debiteeren en daar en tegen zodanigen boedel te crediteeren in steede van zulx uijt te stellen, tot dat vendupenningen ingekomen zijn, gelijk tot nog toe plaats gehad heeft"
21 Maart 1766	Verhoging van den borgtocht van de vendumeester
14 December 1779	Controle door de Schepenbank op de vendumeester te Batavia. "Schepenen de qualificatie deeser regeering versogt hebbende

	omtrent het te kennen gegevene aan hunne Eerwaarden door de stads vendumeester, hoe zij, ter hunner gerustelling, gaarne wenschten, dat jaarlijksch door eene commissie van den geregte, bij het sluiten hunner boeken, een generaale opneem derselve en een examinatie van het geheele vendu comptoir, telkens als het van kassier veranderd, mogt worden gedaan; so is, daar op gedelibereerd sijnde, goedgevonden en verstaan schepenen te qualificeeren jaarlijks een commissie te decerneeren om, bij het sluiten der boeken van de stads vendumeester, een generaale opneem derselve te doen en eene examinatie van het geheele comptoir, telkens als het van kassier veranderd"
31 maart 1786	Intrekking van het bepaalde op 14 December 1779 nopens de controle op de vendumeester te Batavia
11 September 1792	Bepaling, dat geen vendumeester over de vendukas mag beschikken zonder medeweten van zijn collega's. Gezamenlijk waren zij voor die kas aansprakelijk en zowel gezamenlijk, als ieder afzonderlijk waren zij verantwoordelijk voor eventuele tekorten. Dit voorschrift is afkomstig van Heren XVII
8 December 1794	Voorschriften voor de vendumeesteren te Batavia. "Ter voldoening aan de begeerte van de hoog Edele Heeren Commissarissen Generaal is verstaan de vendumeester deser stad zig stiptelijk te blijven reguleeren na het regt van parate executie ten opzichte van insinuatie en renovatie door een deurwaarder of gerechtsbode en eene dagvaarding voor den rechter, daar het behoort, om de executie te zien decerneeren. En hun wijders, ten einde de bepaalde tijd tot het dirigeeren van parate executie niet nutteloos verloope, goederen binnen de drie maanden bij een ijder rond te zenden en zorge te dragen, dat deselve spoedig worden voldaan"
24 December 1796	Venducomptoir gesloten (bron: Archief schepenbank oud.nr. 1023)
11 Augustus 1809	Last op de "gevacceerd" hebbende vendumeester de vendurollen te ondertekenen. Zulks werd bepaald ten einde daardoor, in conformiteit aan het 6e artikel van hun instructie, een ieders verantwoordelijkheid te kunnen onderscheiden bij alle mogelijke te te voorschijn komende tekorten

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN
ARCHIEFBESTANDDELEN

-
- 1-3** Vendurollen gehouden door stadsvendumeesters van publiek verkochte goederen voor rekening van diverse personen.
1751 - 1776 2 banden en 1 katern
- 1** . Van de stadsvendumeester Bartholomeus Visser.
1751 januari 6 - 1751 juni 29
- 2** . Van stadsvendumeesters Pieter Mossel en Christiaan Willem Meij, fragment.
1762 februari 4 - 1762 januari 12 1 katern
- 3** . Van stadsvendumeesters Jan van Polanen, Bartholomeus Visser en Matthijs Romswinkel.
1776 februari 16 - 1776 december 16
- 4** “Rekeningen van verkochte vaste goederen in het Heren logement”, fragment afkomstig uit band.
1762 februari 25, 1762 juni 12 2 stukken
- 5-6** Notitieboekjes van een vendumeester bijgehouden op veilingen met aantekeningen van opbrengsten, prijzen ed.
1759 - 1767 1 bandje en 1 katern
- 5** 1759 augustus 29 - 1760 oktober 27
- 6** 1767 augustus 1 - 1767 oktober 8
- 7-8** “Vendukaternen” Lijsten van verkochte goederen per vendutie met opgave van naam koper en bedrag en verwijzing naar kavelnummer.
1766 - 1776 2 banden
- 7** 1766 oktober 13 - 1767 december 21
- 8** 1776 februari 2 - 1776 december 16
- 9** Vendumemoriaal "no 1", register van ontvangen betalingen [vendupenningen] en uitbetalingen aan vendumeester.
1759 september 1 - 1760 mei 28 1 band
“Volgt memoriaal no 2”.
- 10** “Memoriaalboek beginnende den 15 febr 1763 en eindigt den 26 oktober 1764” “Journaal voor Pieter Mossel en Steeven Lieve Garrisson beginnend den 8 november 1764” Overzicht van ontvangsten en uitgaven.
1763 februari 15 - 1764 oktober 26 1 band
Het journaal bevindt zich niet in het register. Het grootste deel van de band is leeg.
- 11** “Samenvoeging van alle kwitanties die aan de afslager Johannes van Santen terhand zijn gesteld ter invoerding van vendu penningen”, periodieke lijsten, getekend door C.W. Mei.
1762 maart 16 - 1762 augustus 28 1 katern
- 12-17** Kwitantieboeken. Registers van personen “die competeren uit de gehouden vendutie” met aantekening van betaling door de vendumeester en quitering door de verkopers, met indices.
1737 - 1760 5 banden en 1 katern
- 12** . Kwitantieboekje
1737 - 1739 1 katern
Zonder index.
- 13** 1755 juli 9 - 1755 december 24
- 14** 1756 januari 10 - 1756 juni 24

15	1756 juli 1 - 1757 maart 24
16	1757 maart 25 - 1757 november 30
17	1759 november 14 - 1760 oktober 10